

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „pošlanicah“ se plačuje za navadno tristop no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Glasiló slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“, — v Trstu v tobakarnici „Via della caserma 60“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soča“ v Gorici Via del Municipio v Kalistrovi hiši III. nadstr. naročnina pa opravištvu „Soča“ v Gorici „Via scuole“ h. št. 429, II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcom in drugim nepramožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Italijani in Slovani.

(dalje in konec.)

Ali Isonzu nij zadosti, da spada Goriško v zemljepisnem pomenu k Frijulskemu, nego on hoče vse kaj drugoga. On terdi, da so tudi šege in jezik goriških prebivalcev popolno enake, kakor jezik in šege Frijulcev. Kedo se ne smeje tej strašanski bedariji? — Ali to bedarijo skuša olupšati z naslednjim „zijačnim“ stavkom, da „kdor hoče razumeti, kake narodnosti so Frijulci (avstrijski in beneški), ta ne sme gledati na sedanjo politično, slučajno (accidentale) razdelitev.“

Goriški Italijani pač dobro vedo, da so v manjšini. (Po Czörnigu šteje naša grofija med 204000 prebivalci le 62.975 duš romanskega rodu). Ker torej ne morejo Slovencev majorizovati, zato zahtevajo, naj se ves „nerazdeljen Friuli“ kot ena sama dežela smatra in tedaj bi bili Slovenci med kakimi 700000 prebivalci v veliki manjšini. Na ta način bi bilo pač mogoče Slovence poitalijaniti, kar sedaj ne gre. V tem germu torej tiči zajec.

Isonzu se zdi poitalijančenje Slovencev tem laže, ker že sedaj ne nahaja na vsem Primorskem niti sledu slovenske omike, slovanskih šeg in sporočil. Vsi večji kraji, vsa mesta so že sedaj italijanska. Kje so torej Slovenci? — Poslušajmo Isonzov modrostni odgovor: „Po sneženih vrhah alpskih, po stermih pobojnih kraških nahajajo se raztresene tu pa tam revne vasice z nizkimi bajtami in v teli biva neko ljudstvo, ki govori slovensko narečje, pomešano z brezštevilnimi besedami italijanskimi in nemškimi.“

„To ljudstvo je ubogo in neomikano ter nema druge zgodovine, nema drugih sporočil, razen onih, katere ima skupno z njih sodeželani, Italijani, od katerih tudi rado sprejema jezik in šege, kedar ga obseva luč omike. Tako ljudstvo torej naj bi imelo narodnost in ta narodnost hočete, da bi bila slovenska?“

Kedo se ne smeje tem argumentacijam Isončevim? Slovenci so torej najubožnejše, najrevnejše, najneomikaneje ljudstvo na svetu! In vendar je splošno znano, da je največja revščina ravno v Furlaniji, da ondi kmet niti svojega premoženja nema, temveč je le ubogi kolon! In kar se omike tiče, ali ne govori vsak količkaj zavednejši slovenski kmet dveh ali celo treh jezikov, furlanski kmet pa niti italijanščine ne zna? Kedo je torej omikaneji?

In slovenski jezik, ta še le dobi največo berco! On niti jezik nij, temveč neko brezimno narečje, ki se le po krivem slovensko imenuje! — Ne, g. Isonzo tu ste se spekli! Slovenščina ima res mnogo nemških izrazov, katere je sprejela od bavarskega narečja v onem času, ko so bili Nemci svojo oblast čez Slovence razširili. Ali poleg teh tujih izrazov žive v istem kraju čisto slovenski in se tudi rabijo, čeravno morda ne tako pogostoma. Italijanske izraze pa so sprejeli Slovenci le ondi, kder so v vedni dotiki z Italijani. To pa samo dokazuje, da se Slovenci prav lahko tujih jezikov nauče, ne pa, da so surovi.

In Vaša blažena furlanščina, kak jezik je pa ta? Jezikom se celo ne more prištevati, ker se niti ne piše splošno. Jezikoslovci uče, da je jedro furlanščine keltiškega izvira, kar se nam tem verjetnejše dozdeva, ker je furlanščina bolj podobna provansalskemu, lemozinskemu in katalonskemu dijalektu, nego italijanščini! (Czörnig o. c. I. 55 in nasl.). — Sicer pa nikarte misliti, da je furlanščina čisto italijanski dijalekt! Razen premnogo slovanskih elementov ima ona veliko čisto nemških izrazov, n. pr. licov, Leihkauf; crot, ahd. chrota; frissin, frisch; rinche, mhd. rinc; spuele — Spule; vādul, Wedel itd. (prim. Schneller, Deutsche und Romanen in Südtirol, Petermannsche Mittheilungen 1877, X. 380).

Kedo more terditi, da bi bil oni jezik neomikano, ki se je začel že v devetem stoletju pisati in ki je bil že takrat sposoben božje skrivnosti razlagati? (Znano je, da je bila stara ali panonska slovensčina najbližja sorodnica naše ali karantanske slovensčine). V tistem času so še gorenjeitalijski prebivalci latin-

s k o govorili. Pridigovalo se jim je le latinski in njih pesni so bile latinske, kakor nam priča majhen ostanek iz leta 934 (Muratori, Antiquitates III. 709). Prve pisane spominke italijanskega jezika imamo še le iz začetka XIII. stoletja in še veliki Dante se je moral opravičevati, da je pisal nekaj svojih umotvorov v „ljudski govorici.“ Furlanščina pa ima svoj najstarejši pisani spominke na zvoniku v občini Reclus iz l. 1103. —

Kar se pa podobnosti slovenskih šeg z italijanskimi tiče, morali bi že samo svetivanski kresi, ki se vendar daleč okoli vidijo, naše nasprotnike podučiti, da je med Slovenci in Furlani velika razlika. In če zažigajo tudi po nekaterih furlanskih vaseh kresove o sv. treh kraljih, je to le „preveljavna“ priča, da so tudi ti kraji nekdanj slovenski bili.

„Tudi Furlanija je bila nekdanj slovenska? Ali nescem preveč rekel?“ — Ne!

Ne le, da so bile nekdanj naselbine sedanjih čedajskih Slovencev obsirneje in da so ob zgornjem Taljamentu in Felli („Beli“) Slovenci stanovali, nego tudi na južnej in južnozpadnej strani „frijulske domovine“ bili so se naselili. Okoli Codroipa, Bertiola, Flambra in Rivignana, od Taljamenta proti severozahodu med Vidmom in Palmo, leži vsaj 6 mirjameetrov veliko okrožje, katero ima s a m a slovenska imena vasij, n. pr.: Belgrad, Cerguen, Precenico, Pasian Schiavonico (Selabonico), Sclanico, St. Maria Sclabonica, Gradisca, Gorizza, Sedegliano, Glau-nico, Gradiscutta, Versa sclabonica, Sella, Isernico, Samardenchia, Lonca, Lestizza, Percotto, Dolizza, Cornazzi, Jutizzo, Blanzzo, Virco, Straccis, Camino, Dolegnans, Ribis itd. itd. Celo nad Pordenonom se nahaja ime Sclavens in pod Spilimbergom Gradisca. Tudi Livenza (Livnica) je slovenskega izvira. Da je tudi lep kos goriške Furlanije nekdanj slovenski bil, pričajo imena: Copriva, Villesse, Jalnico, Topogliano, Craulio, Joaniz itd. Celo sam Antonini (o. c. pg. 85) našteva 23 takih slovenskih imen na Furlanskem. (Primerjeji tudi: Czörnig o. c. pg. 188, 388, 460; Dr. Bizzaro, Sarcofago dissotterato a Cividale pg. 15; Kocjančič v Arhivu za jugosl. povjest. zv. III. itd.)

Če so pa skušali Slovenci, kakor vsi drugi narodi, v Italijo prodreti, ne more se slovenska zgodovina vjemati z italijansko. Pavel Djakon opisuje mnogo takih slovenskih vpadov na Frijulsko. Tu naj omenim samo dva večja boja med Langobardi in Slovenci: krog l. 670 pri kraju „Fluivus“ (Fiume, blizu izvira reke enakega imena, ki se izliva v Sile) in krog 725 pri Lauriani (vas Lavariano, 11 kilom. južno od Vidma).

Preobširno bi bilo in nepotrebno je, dokazovati, da Slovenci imajo svojo zgodovino in da se ta čisto nič ne vjema z italijansko, ker še celo one slovenske naselbine v sredi Furlanije spadale so iz početka pod goriške grofe in prišle l. 1500 pod Avstrijo ter ostale združene z našo deželo do l. 1814, ko se je meja med Goriškim in Beneškim uredila in ko so se one naselbine zamenjale za terziški okraj.

Taka je torej Isončeva logika! „Kdor hoče prav imeti, ta ima vedno prav.“

Če očita Isonzo Slovincem, da si neso mogli dozdaj priboriti spoštovanja svojega jezika v šoli, uradnji in javnem življenju, tega pač neso sami popolnoma krivi. Saj mora tudi on priznati, da nij sam kriv, če je večina viših izobraževališč na Primorskem — nemška! —

Nesramno in hudobno pa je, če terdi Isonzo, da se o slovenskih spisih in pisateljih do sedaj še nij nič slišalo. Da Isonzovi uredniki o teh nič ne vedo, to je razumljivo; ali to dokazuje samo njih nevednost ali pa njih hudobno preziranje vsega, kar je slovensko. Ali nij naš Vega, v Moravčah na Kranjskem rojen, mož, s kakoršnim se nobeden narod na svetu ne more ponašati? Njegovo ime bode toliko časa slovelo, dokler se bo človeštvo za vednosti zanimalo, ker še celo svitla zvezda na nebu je po njem imenovana.

In čigava zasluga je, da se dandanes slovanska filologija ne le po avstrijskih in ruskih univerzah predava, nego tudi v Lipskem, Berlinu in Parizu, Vi-

Isonzovci se ve, da ne veste tega, ali prašajte vašega učenega Ascoli-ja v Milanu, on Vam bode povedal. On Vam bode imenoval moža, čigar ime je nekdanj po vsej Evropi slovelo in katerega so tudi znanstveno izobraženi Italijani (n. pr. Tomasini) visoko častili, t. j. Kopitarja. On nij le po svojih učeniških spisih slovensko ime po vsej Evropi raznesel, nego on je postavil tudi temelj sedanji slovanski filologiji, kateri krona in najlepši kinč je Slovenec Miklošič!

In če se včas pripeti, da pišejo Slovenci nemško ali italijansko, godi se to zaradi tega, ker hočemo, da nas tudi drugi slišijo in razumejo, ker naši sovražniki se le redkokedaj zmenijo za to, kar nij v njih jeziku pisano. S tem pa še nij dokazano, da smo prisiljeni nemško ali italijansko pisati, kakor Isonzo terdi.

V njegovo pomirjenje pa moramo Isonzu zaterditi, da nas čisto nič ne mika „Furlani“ postati. Naj nikar ne pričakuje, da se bode to kedaj zgodilo in jni se tega čisto nič ne bojimo. Raje že ostanemo ubogi, zaničevani Slovenci, kakor pa „breznarodni“, Furlani, pravimo, da breznarodni, ker do dandanes še ni dognana učenjska pravda zaradi njihove narodnosti.

Pravicoljub.

Vojna poročila.

Zadnje dni smo v raznih časnikih mnogo več brali o pogajanju zaradi premirja in miru nego o vojni. Toda vojno orožje vendar ni mirovalo, marveč so bili hudi boji na vsch bojiščih in tudi na morji, in povsod so zmagovali hrabri osvoboditelji naših jugoslovanskih bratov. To pa spričuje, da premirje ni še sklenjeno in da niso še sprejeti oni ruski pogoji — o kojih časnikarstvo toliko ugiba, pa nič gotovega ne ve. Če sodimo po splošni govorici, vtegnili bi se ti pogoji glasiti tako-le: Dardanele se odpro vsem vojnim in kupčijskim brodom brez razločka, Rumunija postane neodvisna od Turčije, odstopi nekaj svoje dežele Rusiji, zato pa dobi druge od Turčije; Serbija se tudi popolnoma odtrže od Turčije in dobi več del Stare Serbije, Cernagora dobi vse, kar je pripojevala, tedaj lep kos Albanije in nekoliko v Hercegovini; Bosna in Hercegovina dobiti krščanske glavarje, vrh tega morajo Cerkezi in bašibozuki ter mohamedanci sploh po vseh teh deželah orožje odložiti in ne smejo ga več nositi. — Rusija sama zahteva batumsko luko, ali, kakor drugi trde, vso gornjo Armenijo in 100 milijonov turških lir odškodovanja za vojne stroške, ali če ne bi mogla Turčija tega plačati, še več zemljišča ali pa vojnih ladij za ta denar.

Iz vsega tega vidimo, da bo Turčija sicer zelo oslABLJENA in na vsch straneh ostržena, pa vendar ne še iz Evrope prognana. Orijentalno vprašanje ne bo tedaj še končno rešeno. Vendar se je pa načejati, da bo Rusija svoje z velikimi žrtvami pridobljene zmage kolikor mogoče izkoristila v prid vsem Jugoslovanom, tedaj tudi onim, kateri še morda [za nekoliko časa ostanejo pod turško vlado.

Pri Bazardžiku je bilo več bojev, Turki so bili zaporedoma v močno vtrjeni Bazardžik nazaj vrženi. — Serbi so poostrem boji Turke zagnali v Petrovo goro. Pri Gilanu je bil tudi hud boj, kjer so Serbi zmagali. Štirideset bataljonov gre od Kačanika na Prištino, kjer je Taja-paša prišel Hafiz-paši na pomoč.

Črnogorcem se je podal utrjen otok Vranjina, na to so 29. t. m. prekoračili Bojano. Turška posadka se je iz Trebinja vmaknila v Ljubinje.

Ustaja na Grškem raste. 10.000 oseb je 27. dne p. m. razsajaje po atenskih ulicah razbijalo okna na palačah 4 ministrov, kralj sam je skušal pomiriti razsajalce, armada je bila pripravljena za vsako nevarnost. Novo grško ministerstvo je za vojno in sliši še, da je sedanja vlada namenjena kljub premirju vojno politiko vršiti. Rusija bo nekdanj tudi za Epir in Tesalijo terjalo krščanskega guvernerja.

Ruski parobrod „Konstantin“ je prišel 28. januarja po noči pred Batum in je odposlal dva torpe-

čukutra, katera sta turško parobrodno vojno ladijo, ki je na straži bila, potopila.

Adrija in južni Slovenci.

Tu se razprostira mogočno morje na jugu naše države in žalostno odmeva Slovanu iz njegovega valovanja: buči, buči morje adrijsko, nekdanj bilo si slovansko. Tujec stavlja palače na kraju njegovega obrežja, kjer imajo ladije svoj sestanek in Slovan, prejšnji gospodar v tem kraju, po večjem z zagorelim oprsem tovore nosi. Povsod le razvaline nekdanjega Slovanstva, povsod tužen odmev: pasivni narodi so izbrisani iz zgodovine narodov!

Nij hvalevredno o nas južnih Slovanih, ki Adriji najboljšo mornarje podajamo, da moramo sedaj peti: ali brodove pokopajo? — morje nij jih pokopalo, ob peh jih nij razdajalo, tega kriv je tujci meč. Na obalah Adrije, če nikjer, bi se lahko dvigal bogat, ponosen slovanski ljud. Da to nij, da nas je Italijan iz tega pristanišča izril, je obžalovati tem bolj, ker nam svedoči, da smo tudi kot trgovci Slovani, to je potrpežljivi in malo agilni ljudje. Tu na obalah morja, kjer oratarju sč svojim mirnim življenjem nij prostora, kjer le mož živi, ki tisočkrat nevarnosti hladnokrvno v oko zreti ima; tu kjer mora agilen trgovec, morskoga obrežja sin, živeti, se Slovani v preteklosti nismo izkazali čvrste. Res je, naše dežele sploh bile so za časa selitve narodov kraji, kjer so se tuji narodi prerivali in to tudi pozneje; res je, da je v novejši dobi mora nemškega feudalizma Slovane držala na tla; tajiti se ne da, da se je po priklapljeni Venecije in Lombardije k Avstriji italijanski uplji, ki je bil ravno po trgovini uže od nekdanj jako močan, ukrepil; resnično je tudi, da so Italijani v tem času uže z lepo kulturo lahko nastopali ter je bila Ital. omika glede glasbe, literature, podobarstva in kiparstva uzorna drugim Evropejcem; ali vendar pri vsem tem bi bil lahko naš Slovan se držal bolje morskih pristanišč in posebno tržaškega in tam postal bogat, merodajen človek.

Tako in jednako sem včasih v svojem pesimizmu tugoval, pa prezrl nekaj. Mi Slovani v Avstriji smo bili skozi celo srednjeveško dobo in do novejšega časa stražarji proti orijentu, iz kojega so se mladi, bojeviti narodi izseljevali, ali vsaj svoje čete proti zahodu podili. Avstrije lega je taka, da se njeni narodi do novejšega dobe nijso mogli omikati; zmiraj obožovana država nema časa za kulturno delo. Zraven je Avstrija zmes različnih narodov, ki se po jednem kopitu striči ne dajo, ki tedaj, ker marsikateremu ne godi, kar drugemu ugaja, mej sabo ne živé v najboljšem sporazumljenji. Avstrija je tudi močno gorata država in omika ne leze rada navzgor, kakor voz ne; Avstrija nij bila v položji drugače, da bi katero bolj živahno duševno življenje od drugod na njo kaj prida upljivalo; v kasarni in to je Avstrija proti Mongolom, Turkom itd. bila, se ne da veliko duševno živeti; — skratka v Avstriji se nijso mogli narodi pripravljati duševno za novejši čas, kojega je francoska prekucija inaugurirala in ki je z železnicami in tovarnicami začel svoj vesel ples. Ko se je čul pri nas v Avstriji glas: tovarnice, železnice, niso znali ne Nemci, ne Slovani, (narveč še Čehi), delati. Nemci naši so si morali iz družih dežel delavce, učitelje dobivati in še le zdaj jih imajo. Ali Nemci so zajemali iz druge nemške kulture in v dobro šolo so tako lahko hojevali ter sčasom postali fabrikanti itd. S tem Nemcem in z Italjanom, koji slednji je uže od nekdanj bil rafiniran trgovec, ki ne dela rad z rokami, ampak več z glavo, stopil je naš Slovan in Dalmatin na torišče na obalah Adrije. Slovan trguj, če imaš s čem! Ubog si, nemaš kredita pri nemškem fabrikantu, ne dobiš blaga, Italijan ga dobi in tako si odriavljen! Nekulturni prejšnji avstrijski časi bili so tedaj jako velika zapreka, da smo Slovani izgubili Trst ter njegovo trgovino. Vendar doba omike vseh evropskih narodov in tudi nas Slovanov pozdravlja tudi nas južne Slovane; doli na krvavem bojišču terja naš brat svojo neodvisnost in na adrijsko morje gledajo teh narodov pametnejši državniki; želja jim je po malem kosu na obrežji Adrije; mirni časi, časi mirnega dela mesto ljutih vojska, prihajajo na dan, miroljuben in bojevit Jugoslovan delata potem za omiko južnega Slovanstva in kedar jenkrat dozdej še malo obdelana zemlja jugoslovanstva, kedar se vsa bogata narava ta pokaže v svojem prazničnem krilu, potem pride tudi jugoslovanstva trgovina v tek in tedaj stopijo naši Slovani na obalah Adrije na svoje mesto: zdaj jim je trgovati s čem in tedaj zopet izrijejo Italijani, ki je uže več ali manj od družega Italjanstva po hribih in morji odrezan, s kojim mu tedaj nij tolike komunikacije.

Na Slovenskem je menda narodno čutilo najzivejše mej Notranjci-Goričani-Tržačani; naravno je to, čutijo bolj tujo roko na zatilniku nego Gorenjci, ali Dolenjci; dobro je to, Adrija še nij za Slovanstvo izgubljena; ti žiljavo še slov. narodnost držeci možje veslajo po njej, marsikateri bolj omikan Slovan obogatuje na njenih obalah in bolj omikano jugoslovanstvo najde dosti prostora na obrežji Adrije, kjer postavlja svoje trgovinske hiše, svoja poslopja bogastva in sreče.

Zaradi tega sme vsak Jugoslovan z veseljem na te naše domoljube na jugu gledati ter zaklicati jim: držite še dalje veslo v svojih večjih rokah!

S—c.

Dopisi.

Iz Čerčić, 22. januarja. (Izv. dop.) (Čitalnica ima nov odbor; — zajčji strah; — razdelitev obč. pašnikov.) V nedeljo 20. t. m. smo volili naši čitalnici nove oskrbnike, nov odbor. Za predsednika je voljen gospod Leopold Bolko, za podpredsednika g. F. Leban, za denarničarja v. čast. gospod kaplan Dragotin Žigon, za odbornike gg. F. Pignatari, F. Kosovelj, V. Kancler, J. Valentinčič; tajništvo pa je ostalo uže desetletnemu tajniku g. Mih. Vidič-u. V takih malih krajih, kakoršen je naš, je težko ohraniti vedno živahno društveno življenje, ker ni toliko moči, da bi se lahko pogostoma napravljale besede in druge zanimive zabave; a to se da vendar z marljivim delovanjem doseči, da društvo kot tako živi, to je, da zahajajo društveniki pogostoma in radi v društvene prostore, da tam beró časopise in knjige, se razgovarjajo in vzajemno podučujejo. Čitalnica ima biti pravo narodno ognjišče, na katerem se redno zbirajo in ogrevajo vsi udje vaške narodne družine. Da bo tako, za to je pred vsem skrbeti novemu odboru, kateri pa naj tudi na to misli, da se bo kolikor mogoče gojilo lepo, vbrano petje in da se naša mladina — če tudi ne pogostoma, pa vendar nekatere krate v letu na odru pokaže v primernih igratih in enakih srce in um blažujočih predstavah. Po 10letnem obstoju mora čitalnica pokazati, da se je okrepila in da se ji ni več bati pogina. — Za zdaj je določena ena predpustna zabava, katera bo dne 17. februarja.

Pri nas še vedno ni dognano vprašanje zastran razdelitve občinskih zemljišč in skoro bi rekel, da zastajamo v tem oziru za vsemi podčavenskimimi občinami in vendar si ne moremo prikrivati, da bi bila razdelitev naših golih pašnikov neprecenljivo delo, ker le v last razdeljeni bi se vtegnili še kedaj ozeleneti, mej tem ko se v skupnem gospodarstvu čedalje hujše opustošijo. To vidimo posebno zdaj, ko naši revnejši sosedje vsak dan trnjeve šture rijejo in trnje požigajo, sploh tako delajo, kakor bi ne bilo nobenega gospodarja v občini. Zdi se nam skoro, kakor bi bila uže druga Plevna pala, kedar vidimo, kako se dan za dnem trnjevi kresovi palijo po naših občinskih zemljiščih. Vsi zajci so uže preplašeni po vednem požiganji ter odnašajo bojazljive pete v varnejša zavetja. In kaj bi govorili o naših občinskih poglavarjih, mari niso tudi oni preplašeni, ker ničesa ne store, da se takim nerednostim v okom pride. Leta 1868 je bivše županstvo strogo postopalo proti takim občinarjem, kateri so škodo delali na občinskem zemljišču, — leta 1878 pa dela lahko vsak, kar hoče. Mari nema sedanje županstvo nobene postavne oblasti, nobene moči, da bi take velike nerednosti zabranilo in včasih kaznovalo.*)

Zares nam ne ostane družega, nego skrbeti, da se razdelitev kmalo začne in dožene. Starešinstvo je nekda naredilo v tej zadevi nov in kakor sodim, pravičen sklep, kateri bode kakor se zanašamo, tudi obveljal, če se bo tudi ta ali oni morda zoper njega oglasil. Vsem ni mogoče popolnoma vstreci in za to je najboljšje, da vsak od svoje trme nekoliko popusti in da se vsi podvržemo temu, kar so občinski možje za pravično in primerno spoznali. Po tem nas bodo tudi više oblastni rade podpirale in še predno bode prihodnjo jesen listje rumenelo, — imeli bomo vsak svoje lastne deleže, koje si potrebimo in vsak po svoje obdelamo — da zgine okoli Čerčić — goli Kras.

T—e.

Iz Volč 20. jan. (Izv. dop.) (Javna dražba — svarjenje). Velika nesreča pretila je dedičem r. A. P. v Volčah, kajti imelo je biti njih obširno premoženje prodano na javni dražbi dne 14. t. m. Da je pa bilo do tega prišlo, kriva je neka poštena (?) zvita buča, katere čin tukaj objavljam, da čitatelji „Soče“ zvedo, kake lisiče baže ljudje se tudi pri nas nahajajo — pač povsod ljulika med pšenico.

Omenjeni dediči so bili dolžni kakih 300 gld.; upnik je hotel biti plačan, a ker dediči nijso hoteli ali mogli plačati, je upnik po sodnijski poti dognal, da bode zadnja javna dražba njih premoženja dne 14. t. m. Dediči so se obrnili še o pravem času do nekoga tukajšnjega posestnika in kupčevalca. Ta jim je tudi obljubil, da jim posodi potrebni denar; šel je z njimi dne 12. t. m. k bilježniku v Tolmin, da bi tam naredili potrebno zagotovilo pismo. Toda po lisičje jo je zvil, rekši dedičem, da bodo že v pondeljek na dan dražbe, ko bode tudi še upnik nazoč, potrebno vkrenili — in tako jim je nametal peska v oči. Pride dan dražbe, upnik, naš poštenjak in dediči se zbero v Tolminu. Ko pa oni nagovoré dozdevnega rešenika, naj gre k bilježniku, da naredijo, kakor je bilo zgovorjeno, neče on c tem nič vedeti, ampak jim pokaže še

*) Slišimo, da je tudi sedanje županstvo začelo nekoliko strože postopati in da je uže nekatere prestopnike kaznovalo. URED.

le zdaj pravo barvo rekoč: Naj gre premoženje na kant. — Ta beseda je bila ubogim dedičem strela iz jasnega neba, skoraj da nijso omedleli. Misli si dragi čitatelj! njih položaj, a tudi trdosrčnost našega volčanskega lisjaka. Srce se mu je veselja smejalo, ker zvest si je bil, da pomnoži zdaj izdatno svoje premoženje. Uže preteklo leto si je pri treh javnih dražbah dobro hlače zakrpal, zdaj pa mora še kaj več biti. — Ali nij se mu posrečilo — ker upnik, dobrosrčen, mož, videvši kako satansko so bili dediči prevarjeni, se jih je usmilil in jim obrok za plačilo še na dva meseca podaljšal. Slava takemu upniku! Ko je naš lisjak videl, da mu je njegov namen spodletel, popihnil jo je, kar je naj bolj mogel, iz Tolmina in po poti je najbrže premišljeval, kako bode danes svojim o neuspešnem uspehu poročal.

Iz tega naj bi se ljudstvo učilo, kako nevarno je, zadnjega dneva napovedane dražbe čakati in odlagati in kako previdnim je treba biti občevarje sé zvitimi oderuhi. Blagor mu, komur ni nikdar treba takih pomočnikov!

Z Bovškega, 28. jan. (Izv. dop.) Ne davno čital sem dopis z Bovškega, koji me je zelo zanimival, zarad tega, hotéč tamošnje razmere bolj natančno zvedeti, pišem svojemu tam bivajočemu prijatelju, proseč ga, naj mi one homatije raztolmači. Res! ustregel je mojej želji; a še več nego sem zahteval. Dasi ravno vem, da mu bo nevséčno moje početje, hočem vendar neki faktum, kojega mi je v svojem pismu navedel, objaviti, ker zdi se mi nenavadno lep in pikanten, ter mislim, da je vreden, da se mu nekoliko prostorčka v Vašem cenjenem listu privoči.

Mej drugim mi piše tako-le: „Človek bi mislil, ko vidi tako razburjenost, tako sovraštvo, ko sliši tako psovanje in lažljivo natolcevanje tukajšnjih turkofilnih nemčurjev, ali bolje rečeno renegatov, proti možem, kateri se poganjajo in borijo za blag princip, proti možem, kojih je neizmerna želja in trdna volja vzbuditi narodno zavest, pospeševati in povzdigniti dušni in telesni blagor mile domovine, proti možem, pravim, kateri z resnim glasom branijo pravice svojega zatiranega naroda, — da biva Bog ve kje na Pruskem ne na Bovškem, ako bi mu bistra Soča na ušesi ne donela, ako bi ga krog in okrog ne obdajale slovenske strome gore.

Čuj brate! kaj se mi je nedavno pripetilo, ko sem se slovensko pobotnico šel k c. k. davkarskemu uradu v Bovec. Vesel in nádepoln, komaj pričakujoč odločenega dne napotim se tja; saj veš, denar je glavdar, zakaj bi se ga ne veselil? saj veš, da je dobro došel onim, ki imajo razve vsakdanjih potreb tudi marsikak star greh izbrisati. Prišedši v c. k. davkarski urad, podam pobotnico gospodu davkarju Š. ali Sch. ne vem prav kako se z začetno čerko piše. Prijemši, jo pogleda. Ali na enkrat oberne svoj serpi pogled od pobotnice na me, ter naredivši prav mogočen obraz, me zaverne, zakaj nijsem pobotnice spisal v nemškem jeziku. Jaz ves preplašen nijsem vedel na to odgovoriti, ker se nisem prav zavedal, kaj prav za prav od mene tirja. Potem pa, ko mi odpre oči, rekoč, da v Avstriji se uraduje v nemškem jeziku, mu odgovorim: meni se zdi, da ako v laškem mestu brez ugovorov sprejemajo slovenske pobotnice, toliko več bi morali v slovenskem Bovecu slovenske pobotnice sprejemati. Ali s tem se ne ukroti, temveč me dalje vpraša, ali umem nemški? Da! mu odgovorim; ali po rodu sem Slovenec, in vsakega narodoljubnega človeka vzorni, blagi namen in sveta naloga mora biti, svoj materni jezik gojiti in ga blažiti, ne pa zane-marjati, ako neče biti podlaga tujčevi peti.* Na to mi on reče, torej ste panslavist! Jojmene! zderžite se smeha! slovenska pobotnica — in panslavist! Ubi pamet? ubi logica? No, dajmo mu veljati, da sem zarad ene slovenske pobotnice postal panslavist; ali tega si ne morem jaz v svojo trdo bučo zabiti, v kaki zvezi mora moja pobotnica s papežem biti? kajti oni modri gospod davkar mi je, se ve da, jaz tega nijsem še vedel, povedal, da papež ne zna slovenski. Saj pravim oni gospod se gotovo takih Soritov poslužuje, ki so za nas nevedneže previsoki in nerazumljivi. Kaj ne brate, to so ti učene glave! ne vem s kakim izmed sedem helenskih modrijanov bi onega gospoda primerjal, ki je mojo neumno bučo z velikansko znanostjo pomnožil, povedavši mi, da papež ne zna slovenski. Vidiš torej predragi! kam človek v prenapetosti zabrede. In taki možje ovirajo in na vse kriplje nasprotujejo nekaterim slovenskim rodoljubom, da bi se slovensko društvo v Bovecu na slovenskih tleh ne ustanovilo. Ali se ne pravi to skregati se z zdravno pametjo? Ako se smejo v Gradcu, na Dunaji v nemški domovini slovenska društva snovati, zakaj bi se ne smelo v slovenskem Bovecu kaj enakega ne napraviti? Mar so one visoke glave pozabile §. 19? Človek bi skoro ne verjel, da je gola istina, kar sliši ali vidi, ali pa po časopisih čita o turkofilni prenapetosti modrih učenjakov na Bovškem, ali facta loquuntur.

Preljubi bovšji turkofili! tecite! tecite! raje vašim bratom na pomoč, kakor se s pravicoljubnimi

*) Tako možato postopanje naj bi posnemali vsi drugi v enakih slučajih. Vsigdar bomo radi sprejemali take objave, da se svetu pokaže, kako ravnaajo nekateri gospodje se slov. ljudstvom, od katerega živijo. Op. ured.

možni pričakati; znabiti pri njih vdobite lavorjev venec, ali pri bovskih narodnjacijah zagotavljam vas, da ga ne vdobite.

Da! malo nas je, ali smo ljuti. Vera, dom in car je naše geslo. Vi pa urno urno v Carigrad, ako vam je v istini toliko na sercu rešitev vaših bratov in korana!

Politični pregled.

Ministerska kriza na Dunaji to je kost, katero te dni poželjivo gloda vse avstrijsko časninarstvo. Ker so videli ministri, da ne morejo pridobiti svojim predlogom zaradi avstrijsko-ogerske pogodbe večine v parlamentu, podali so svojo odpoved in Njihovo Veličanstvo jo je sprejelo naročivši, naj ministerstvo še tako dolgo posluje, dokler novo ne nastopi. Cesar je na to k sebi pozval zborničnega predsednika, dr. Rechbauer-ja in za njim še druge načelnike posameznih klubov, menda tudi našega poslanca grofa Coronini-ja in te dni tudi gr. Taaffe-ja Kellersperga in druge veljake, da je zaslišal njihovo mnenje ter pozvedel ljudsko mišljenje. Položaj je resen, stvari so zelo zmedene in za-vožene in za to je težko dobiti mož, kateri bi hoteli nastopiti za Auerspergom in drugovi ter poravnavo dognati s trmoglavimi Madjari. Brez bistvenih sprememb v vladnem sistemu ne reši se uspešno ministerska kriza; uspešno pravimo, kajti začasno in nepovoljno se lahko pri vsem tem reši. Do federalizma ne pridemo še, to je skoro gotovo, za to treba poprej prehodne dobe. A to pa vendar zanesljivo pričakujemo, da izroči vladar državne vajete takim možem, kateri so vzgojeni v pravem avstrijskem čustvu: ne Velikonemcem, ampak pravim Avstrijcem, kateri vedo, da je tudi avstrijski Slovan dober in zvest državljan.

Minister za notranja opravila, Lasser, je nevarno zbolel; tudi naučnega ministra, Strema y r-ja, je bolezen na dom priklenila.

Govori se močno, da bode zaradi sklepanja miru mej Rusijo in Turčijo sklican kongres vseh evropskih velevladi in sicer na Dunaji. Ruski pogoji nič kaj ne ugajajo Angležem, kateri se posebno zoper to špičijo, da bi se Dardanele odprle tudi ruskim ladjam. Avstrija pa nekda ugovarja zoper to, da bi Rusi zasedli Bulgarijo. Grof Andrassy je, kakor poročajo časopisi, v tem zmislu posebno noto poslal knezu Gorčakovu, zahtevajoč naj se ruska okupacija Bulgarije smatra kot evropsko vprašanje, o katerem ima kongres razsoditi.

Angleški parlament razpravlja vprašanje zaradi posebnega kredita za vojne potrebe. Vlada je nekda že gotova večine, koja bo dovolila zahtevan kredit, in potem, tako govore časopisi, zajadra angleško brodovje zopet v Dardanele.

Nemški kancler, grof Bismark, je hudo zbolel; a za zdaj se nevarnost še skrbno zakriva.

Protiaustrijske homatije v Italiji pri pogrebu kralja Viktorja Emanuela so vzbudile v merodajnih krogih na Dunaji pravično nevoljo. Za to je ital. minister Depretis izrazil avstrijsko-ogerskemu poslancu svoje obžalovanje, da jim ni mogel kljub ostrih povelj v okom priti.

Razne vesti.

Deželni šolski svet goriški je, kakor smo pozneje pozvedeli, v seji dne 16. jan. razpravljal ta dva predloga: 1. Italijanski in slovenski jezik naj ne bosta biti zapovedana predmeta v goriških srednjih šolah; 2. državna trirazredna deška vadnica v Gorici, nekdanja normalna, naj se spremeni v čisto nemško 4 razredno ljudsko šolo. Obeden teh predlogov ni obveljal, ker ju je svetovalstvo z večino glasov zavrglo. Predlog, da naj se sedanja dekliška nemška šola, ki je združena z ženskim učiteljskim izobraževališčem, preuravna v paralelno italijansko-slovensko dekliško vadnico s tem pogojem, da postane deška vadnica nemška, je tudi padel, ker ni bil na dnevnem redu. Tako se tudi niso razpravljale preuredbe učnega načrta za deželna jezika v srednjih šolah, po tem ko je bila neobligatnost teh jezikov načeloma propala. — Seje c. k. deželnega šolskega sveta so nekda tajne; zakaj? tega ne moremo prav razumeti; saj živimo v konstitucionalni dobi in stvari, ki se v onem svetovalstvu razpravljajo, so tako zamljive in

segajo se svojimi nasledki tako globoko v najvitalnejše naše interese — da se nazaj nikakor prav ne zdi, — da se dotične razprave in sklepi navadno tako dolgo prikrivajo, — dokler se ne izvrše. — Da pri vsem tem kaj pozvemo, — moramo ušesa natezati, ali pa verjeti onim, koji so v tem spretnejši od nas. To pot nam je „L' Isonzo“ zagrinjalo razgrnil.

Besede in plesne zabave na Goriškem: Jutri bo veselica z jako zanimivim programom v Sezanski čitalnici, končala bo s plesom. Kanalska čitalnica napravi jutri v Šegaiovej dvorani ples s tombolo, čitalnica v Kviškem tudi jutri in 24. februarja plesni zabavi. V Dornbergu in Černičah ste napovedani besedi s plesom za dan 17. februarja. Solkanska čitalnica nam je naznanila besedo s plesom za dan 24. febr. V Goriški čitalnici pa se suče mladi svet redno vsako saboto. Živilo veselje!

Glediščna predstava bo v goriškem gledišču jutri dne 2. febr. na korist revnim dijakom, tukajšnjim deželanom, na graški in dunajski univerzi. Diletantje tukajšnjega filharmonično-dramatičnega društva bodo pri tej priliki predstavljali dve igri. Ustopnina znaša v parterre 40 novcev. Opozorujemo na to predstavo zaradi dobrodelnega namena.

Matične knjige so došle, dobivajo se pri v. č. g. Andreju Marušiču, prof. na c. k. višem gimnaziju.

Vojaškega begunca tukajšnjega polka so prijeli v Terstu. Dalmatincu se je po domovini tožilo, a za sedaj mu je spodletelo videti jo.

Kokošji tatovi obiskali so tudi našo Gorico. V preteklem tednu je v sredo ponoči zmanjkala kuretina na dvorišču Majerjeve in sosedne hiše na Korenji. Četertek ponoči pa so neznani postopaci odpeljali telico necemu kmetu v Sent Roku.

Spoznanje samega sebe. Nedavnim časom je došel nek B. S. na pošto v L. ter odposlal po nakaznici 100 gld. na pošto v D. pod svojo addresso, kamor je tudi on imel odrediti. Postar ga vpraša, zakaj pošlje denar, če uže osobno tija gre, a mladi mož mu odgovori: „jaz se uže poznam: če denara tako ne pošljem, tudi jaz ne bom mogel tija iti — ker ga gotovo zapravim.“

Tourville, znani morilec svoje soproge je v Gradišču „obolel“, ko so ga preoblekli v jetniško obleko ter mu dali par lončenih skledic. Možu navajenemu šampanjcu in polnim mizam seveda je britko uživati sedaj vžgano juho pa — polento.

Okruten krojač. Vsa Belgija je sedaj razjarjena nad antverpskim krojačem Mestdaghom, ki je svojo 20 let starejšo ženo, s katero se ništa mogla nikakor razumeti, usmrtil in potem truplo na 157 kosov razsekal, in probravši vse kosti ven, meso preko ulic natresel, a kosti je v ruto zavezane nesel po noči na pokopališče in jih ondi zagrebel. Teh doslej še niso mogli zaslediti, a koščeki mesa dovolj pričajo o krivdi nečloveškega morilca, kateri sploh tudi kar nič ne taji groznega svojega dejanja.

Preuravnava naše kmetijske šole po prof. Haberlandt-ovem nasvetu.

Radi bi obsirno nam došlo razpravo o nameravani reformi naše kmet. šole priobčili, toda ker se imajo gg. deželni poslanci uže prihodnji pondeljek k zadevnemu posvetovanju zbrati, hočemo le važnije dele natisniti, da bodo naši kmetovalci po deželi vedeli, kaj se ima preurediti, ali bo to naši deželi in našemu kmetijstvu v korist, ali ne. Morda bode tudi gg. dež. poslancem vstreženo, če jim podamo saj v kratkem spisu glavna vodila novega načrta:

Naše kmetij. društvo je želelo, da bi se višemu oddelku pridružilo še vino-kemično poskuševališče in zato je podalo vis. kmetijskemu ministerstvu prošnjo, da bi blagovolilo tudi za to ustanovo pripomoči se zdatno denarno podporo. Ta predlog, kakor tudi marsikteri glasovi o nepovoljnem uspehu zavoda, da ga obiskuje prepričilo število učencev in drugo, napotilo je vis. ministerstvo, da je oktobra meseca poslalo svojega glavnega nadzornika kmetijskih, od ministerstva subvencioniranih šol v Gorico, kateri je po dovršenem pregledovanju šole v posebni konferenciji, ki jo je sklical dež. odbor, in ktere so se vdeležili udje kuratorija kmet. šole in nekteri nje učitelji, poročal o svojih opazkah. Omenjal je, da ima tudi italijanski odsek na višem oddelku zelo malo učencev (3 redne), da vse dosedanje skušnje učé, da je le malo velikih posestnikov v deželi, kateri bi sprejemali izsolane ekonomice v službo, da pa njihovi sinovi, za ktere je v prvi vrsti šola ustanovljena in namenjena, zanemarljivo obiskovati njim odmenjen zavod, nasprotno, pa, da treba le bolj ročno izurjenih ekonomov, kateri morejo postati dobri kastaldi, ali sposobni koloni t. j. kmetje, kar je tudi kuratorij priznaval. Zarad vsega tega je sodil, da je viši oddelek nepotreben, in to tem bolj, če se ustanovi vinokemično poskuševališče, katero bo zamoglo zadostovati vsem potrebam po viši omiki hrepenečih kmetovalcev v deželi, ktera je uže

tako v prvi vrsti trto- in vinorejska, potem svilorejska; za to poslednjo stroko pa uže več let obstoji c. kr. svilorejsko poskuševališče v Gorici. Ostati bi imeli torej le še nižji oddelek učencev delalcev (Arbeiter od Kolonenschule). Ker pa le italijansko kmetijsko posestvo potrebuje takih izsolanih kolonov in kastaldov, slovensko posestvo pa, ktero je le srednje, večinoma pa celo le malo, nikakor ne potrebuje takih ekonomov, in so razmere take, da slovenski gospodarji silno neradi in tudi težavno puščajo sina za 2 leti v kmet. šolo, ker ga potrebujejo posebno po leti za delo doma, za to naj bi se za slovenske kmetovalce vpeljala zimska kmetijska šola (landwirtschaftliche Winterschule), v ktero bi se imeli sprejemati posebno za domače gospodarstvo namenjeni kmetijski odrasli sinovi; poduk bi se pričel jesen v sredi meseca oktobra in bi trajal do velike noči.

Mi smo uže o tem predlogu kratko poročali v našem listu in rekli, da nam je koj na prvi mah dopadal. Po mnogih zrelih, vsestranskih študijah in pozvedbah in po primerjavanju štatutov za take šole v naj različnih deželah, ktere imajo uže veliko let take zimske kmetijske šole, hočemo torej razpravljati prof. Haberlandt-ov predlog posebno glede preustrojitve našega slovenskega oddelka. Mi želimo, da dobé italijanski kmetovalci jim res primerno urejeno šolo, a toliko bolj moramo skrbeti, da se tudi našim slovenskim kmetovalcem uredi taka šola, ktera jim bo res zamogla koristiti.

Poglejmo najprvo, kaj je prav za prav zimska kmetijska šola. Taka šola traja le 6 mesecev in sicer ob času, ko imajo kmetovalci manj dela in more gospodar lažje pogrešati svojega sina na domu, torej po dovršeni grozdní trgatvi ali vendimi do velike noči. Od kod pač prihaja določitev take šolske dobe? To se je začelo najprvo po Nemškem in Angleskem, kder so imeli tudi uže zdavno niže kmetijske šole, namenjene za sinove kmetijskih malih posestnikov. Kmalu so razvideli merodajni krogi, da prihaja v kmetijske šole pre malo učencev, da so kmetje premerzli i. t. Pa modri možejo so kmalu spoznali, da nista terma in nasprotnost kmetov krivi, ampak veliko huje to, da je nepremožnemu gospodarju težavno za cel dve leti od doma pošiljati 18letnega, čvratnega in za vsako delo sposobnega sina, ko je sam zaradi priletnosti uže nekoliko oslabljen komaj pričakoval, da ga bode sin v gospodarstvu podpiral. Namesto v podporo biti, naj bi mu zdaj še stroške prizadeval? To našemu kmetu, kateri si je s težkim delom nekoliko stotakov prižull, ne gre nikakor v glavo.

Tako beremo v spisu ali spomenici „Denkschrift aus Anlass des fünfzigjährigen Bestehens des landwirtsch. Institutes Wiesbaden von Dr. Carl Medicus“, da je slavni ustanovnik te kmetijske šole kmalu previdel, da jo more rešiti pogina le, če skrči podučevanje na zimski čas, tako da se mladenčci lahko za časa na dom povrnejo, kder morejo sodelovati na očetovem posestvu. Sploh je ta spis sedaj, mogoče, da naj slavnejšega strokovnjaka v zadevah kmetijskih šol na celem Nemškem, kder cveti kmetijstvo morda naj bolje v Evropi, dra. Medicusa, tako zanimiv, da je vreden, da ga porabimo za podlago svojim o tem potrebnim študijam in to tem bolj, ker ravno ta slavni zavod „Wiesbadenski na Nasauskem“, (Nassau) kterega je ustanovil preslavni kmetijski učenjak Albrecht, in ga tudi več let sam vodil kot glavni učitelj in voditelj, sedaj tajni vladni svetovalec na Nemškem, nam more podajati jako zanimivih nasvetov. Albrecht je ustanovil ta zavod l. 1818 in sicer z dvoletnim tečajem. Ves trud njegov ni zamogel privabiti zavodu večega števila učencev in sklical je modri mož zbor kmetijskih gospodarjev, ktere je želel prepričati o koristi kmetijskega poduka in pregovoriti, da bi marljivejši pošiljali sinove v njegovo šolo. Pa zaslišal je iz ust priprostitih kmečkih mož — tako spomenica — da potrebujejo mladenčce doma za delo in da bi sinove k večemu po zimi v šolo pošiljali. Slavni mož je spoznal, da je ta ugovor kmečkih mož opravičen in predlagal je potem Nasauski vladi, naj se dveletna šola preustroji v zimsko kmetijsko šolo, ker šola ne namerava odgojevati ni oskrbnikov ni kastaldov, ampak izučiti hoče le dobre, male kmečke gospodarje in za te je naj pripravnejša taka osnova, ktera jim more preskrbeti dovolj znanosti, da si zamorejo svoje kmetije zboljšati in sploh v kmetijstvu napredovati. V ta namen je zagovarjal zimsko kmetijsko šolo tako-le:

Vojvodina „Nassau-ska ima skoro izključljivo malo kmetijsko posestvo, ktero ne more veliko žrtovati ni denarja ni časa za duševno izobraževanje svojih sinov, ampak prisiljeno je zaradi svojih slabih finančnih razmer za to skrbeti, da se sinovi po najboljšem in najkrajšem načinu nauče vsega tega, česar bodo v svojem življenju kot kmetovalci potrebovali in da za vse to kolikor mogoče malo denara in časa porabijo. Vlada je pritrčila modremu nasvetu in kmalu se je pomnožilo število šolskih obiskovalcev. Iz statističnih poročil dr. Medicusa posnemamo, da je bilo l. 1818, ko se je šola pričela 5; l. 1819. 8, l. 1826 l. 13, l. 1830, 15, l. 1836. 8, l. 1837. 19 in po preustrojitvi dveletne šole v zimsko kmetijsko šolo pa l. 1839. 34, l. 1840. 48, l. 1842. 52, l. 1849. 74. itd. odgojencev. Pač živ dokaz, kako uspešna je bila taka preustrojitev!

In kaj pravi dr. Medicus?

On v svojej spomenici iskreno zagovarja malo kmečko posestvo, kteremu nekteri nečejo privoščiti primerne kmetijskega poduka ampak zahtevajo, da si poišče popolne kmetijske šole, če hoče naučiti se umnega kmetijstva. V imenu malih kmetovalcev odgovarja takim nasvetom, da mali posestniki ne morejo leta in leta plačevati za sinove, posebno pa ne v tako imenovanih nižjih kmetijskih šolah; zakaj bi se tam učili delati, ko imajo doma uže zadosti lepo priliko? zakaj naj domača kmetija pogreša dobrega delalca, mej tem ko on drugum v prid dela? Slišalimo tudi uže na Goriškem marsikaterega tako govoriti in danes, ko so delalci tako silno dragi, se nam pač ni čuditi, ako se gospodar dvakrat premisli, predno pušči 18 letnega sina za dve leti od doma, da bi na nižji deželski kmetijski šoli delal po 10 do 12 ur na dan.

Zdaj je uže po Nemakem le še malo takih nižjih delalnih kmetijskih šol, ker povsod so videli, da prihaja v nje premalo učencev, da so drage in v primeri zadosti ne koristijo, ker le malo se jih izšola, sad se pa še le v poznih desetletjih spozna. In res vpeljali so skoro povsod namesto tako imenovanih nižjih delalnih kmetijskih šol zimske šole, namenjene za malo kmetijsko posestvo, srednje za večje posestvo in akademije za izobraževanje kmetijskih učiteljev in viših gospodarskih uradnikov.

In tako bo prej ali poznej tudi pri nas v Avstriji prišlo, ker v vseh deželah tožijo, da je silno slaba vdeležitev malih kmetovalcev kriva, da kmetijske šole ne napredujejo, kakor bi morale. Tako je na našej šoli le toliko dijakov, kolikor je štipendijev; nič bolje ali še slabše je na sosedni Slapski vinorejski šoli itd. V istini so uže pričeli tudi v Avstriji ustanavljati za malo kmečko posestvo take zimske kmetijske šole, n. pr. v Celovcu v Tropavi in drugod.

Predno določimo izrazimo svoje mnenje o tej zadevi, hočemo razložiti, kakošne so take zimske kmetijske šole, da bodo potem tudi naši čast. čitatelji lahko sodili ali bi bila za našo deželo posebno za naše slovenake kmetovalce koristna taka zimska kmetijska šola, ali ne. Zato priobčujemo tukaj načrt zimske Tropavske kmetijske šole.

1. Namen šole je odgojevati sinove malih kmečkih gospodarjev, da bodo znali umno oskrbovati domače kmetije, katere bodo s časom prevzeli.

2. Poduk traja od 15. oktobra do velike noči, torej 6 mesecev.

3. Sprejemajo se v šolo mladenči, ki so saj 16 let stari in ko so uže delalni kmetovalci, torej posebno kmečki sinovi. Ako bi se hotel vdeležiti tudi tak, ki še ni bil v praktičnem kmetijskem življenju, mora popred eno leto na kakej kmetiji dostati, predno se sprejme v šolo.

Tudi morajo znati dobro brati in pisati:

4. Dežela ustanovi v eč štipendij, ki se podele pridnim manj premožnim obiskovalcem.

9. V zimski kmet. šoli se predavajo sledeči učni predmeti:

a. kmetijski spisi; — b. kmetijsko računstvo; — c. poljedelstvo (tloznanstvo, o gnojenji, kmetijski stroji, pridelovanje poljskih rastlin); — d. vremenslovje in znanje glavnejših kamnin, iz katerih je zemlja postala; — e. kmetijstvu škodljivi mrčesi in koristne živali; — f. kmetijske koristne in tudi škodljive, plevelne rastline; — g. kemijske prvine; — h. obdelovanje izsušenja in namača travnikov; — i. vertnarstvo, zelenjadoreja; — j. sadjereja; — k. gozdarstvo; — l. živinoreja in mlekarstvo — (reja govede, ovac, konj, svinj, čebel, sviloprejk in rib); — m. tertoreja in kletarstvo; — n. praktično poljedelske vaje.

10. Učenci imajo vsak dan po 6 ur teoret. poduka in trikrat v tednu popoldne pa se vadijo praktično v glavnih opravilih na vrtu, na polji, travnikih itd.

Po končanem kurzu se morejo zopet na dom povrniti; onim pa, ki želé prakticirati na kakem izglednem posestvu, ravnateljstvo priskrbi priliko, da vstopijo kot delalci pri kakem izglednem gospodarju. Na Koroški zimski šoli je sicer šola tako urejena, da pridejo isti učenci v dveh zimah v šolo, torej, da šola traja dva (zimski) semestra.

Tako so uravnane tudi nekatere šole na Nemakem (Wiesbaden itd.)

(Dalje.)

LISTNICA UREDNIŠTVA. Gg. županom na Bovškem: Ne sprejemamo; kaj se neki vtikate v stvari, katere Vas prav nič ne zadevajo? Sicer pa Vam moremo odkritosrčno reči, da se ne bo dal naš list nikdar za to zlorabiti, da bi se v njem nedostojen servilizem, kateri se svobodnim županom avtonomnih občin najslabše pristaje, vklanjal oholemu, nemškutarskemu birokratizmu. Vi pravite, da ste najprej „Avstrijanci“ in potem Slovenci. Mi in z nami vsi drugi Slovenci se tudi ponosno vstevamo mej najsvetejše avstrijske državljane, a ne po tem, ampak ob enem smo tudi zavedni Slovenci in ponosni Slovani. — Mnozimi gg. dopisnikom: Članek o kmetijski šoli, katerega smo hoteli zaradi dotične konferencije, ki bo uže v pondeljek, v današnji številki začeti, je kriv, da smo morali mnogo gradiva za prihodnje liste odložiti. Lepo prosimo ne, hudajte se, pride vse na vrsto.

Dunajska borza.

	31. Jan. 1878
Enotni drž. dolg v bankovcih	64 gl. 10 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	57 " 10 "
Zlata renta	75 " 05 "
1860 drž. posojilo	— " — "
Akeje narodne banke	808 " — "
Kreditne akeje	250 " 25 "
London	118 " 50 "
Napol.	9 " 45 "
C. kr. cekini	5 " 58 "
Srebro	103 " 60 "
Državne marke	— " — "

Naznanilo.

V čitalnični restavraciji je na prodaj en biljard z vso pripravo, to je 5 krogelj iz slovnove kosti, vsaka teži 26 dekagramov, 11 palic, en lep stol za palice, ena tabla za zaznamovanje iger in pokrov iz desk, da je kakor miza, kadar je pokrit. Kupna cena je 120 gl.

Kdor ga želi kupiti, naj se osebno ali pisмено oglasi pri podpisanem—

Valentinu Tavčar-ju
v Sežani.

Koristno naznanilo

prečast. duhovščini.

Tovarna za izdelovanje voščenih sveč, lastnina Alojzija Bader-ja v Gorici, ki je bila odlikovana s sreberno svetinjo in častnim diplomom pri svetovni razstavi v Parizu leta 1855, na Dunaji leta 1873, ravno tako pri razstavah v Gorici, Monakovem in Trstu leta 1871, priporoča svoje sveče iz čiste voske od čebel, ki se ne kidajo in ne onesnažijo altarja. Gorijo, mirno, se ne kidajo in se počasi povžijejo.

Priporočujem toraj prečastiti duhovščini, naj se ne daja motiti po drugih prodajalcih, ki prodajajo sveče, namešane z drugimi tvarinami, kakoršne sveče so po cerkvenih postavah prepovedane.

Cena jim je 2 gl. 68 kr. kilo najboljše prve vrste, 2 " 33 " " druge vrste.

Plačuje se ob koncu leta, ali pa s 5 kr. odbitka pri kilo, ako se precej plača.

Alozij Bader,
lastnik.

Razpis

službe županijskega tajnika in služb županijskih stražnikov.

Razpisana je tukaj služba županijskega tajnika z letno plačo pet sto in dvajset gold. i prostim stanovanjem. Prosilci naj vložé svoje prošnje da 21. februarja t. l. pri tem županstvu. Dokazati imajo, da umé popolnoma ustmeno i pisмено slovenski, nemški in taljanski, da so do sedaj pošteno živeli ter da razumejo županijsko uradovanje.

Prosti ste v tej županiji se sedežem v Sežani tudi dve službi županijskih stražnikov z letno plačo tri sto in dvajset gold. za vsacega stražnika in prostim stanovanjem. Prositelji naj v svojih prošnjah do 21. februarja t. l. dokažejo, da znajo vsaj slovenski pisati, da umé tudi nekaj taljanski govoriti in da so do sedaj pošteno živeli.

ŽUPANIJSKI URAD SEŽANSKI

17. januarja 1878.

Oznanilo.

Podpisana imasta zalogo voščenih sveč iz tovarne za sveče g. Alojzija Bader-ja v Gorici. Sveče iz te tovarne so bile odlikovane s sreberno svetinjo in častnim diplomom na svetovni razstavi v Parizu leta 1855 in na Dunaji leta 1873, ravno tako pri razstavah v Gorici, Monakovem in v Trstu leta 1871.

Te sveče imajo prednost, da so iz čiste voske od čebel, pa proste vsake druge tvarine, so zboljšane, da se več ne kidajo in ne onesnažijo altarja, kakor poprej.

Cena tem svečam je 2 gl. 68 sl. kilo najboljše prve vrste, 2 " 33 " " druge vrste.

Plačuje se ob koncu leta.

Prečastita duhovščina se opozoruje, naj se ne daja premotiti od drugih prodajalcev, ki prodajajo sveče, namešane z drugimi, po cerkvenih postavah prepovedanimi tvarinami.

V Kanali ima zalogo

ŠTEFAN KRALJ, Landar.

V Boycu pa JANEZ SORTSCHIL.

ŽITNA TRGOVINA.

Podpisani uljudno naznanja, da je odprl 15. januarja t. l. svojo

žitno trgovino v Gorici,

na Korenju, pri vodnjaku,

ter se priporoča za obilni obisk p. t. občinstvu. Z odličnim spoštovanjem

(15—1)

Ivan Kavčič.

Oznanilo.

Kor smo velikansko zalogo tako imenovanih alpaka-srebra v Abisiniji (Afriki) za neverjetno nizko ceno kupili in v naši fabriki zopet 63 strojev na par postaviti ukazali, smo sedaj v prijetnem položaju naše izdelke iz alpaka-srebra po 32% ceneje, boljše in lepše oddajati, kakor do sedaj. Vsakemu je namreč znano, da naše alpaka-srebro nikdar sreberno barve ne zgubi, in če od najmočnejši kisline nič ne trpi, kar pisмено zagotovimo.

Z N I Ž A N A C E N A.

	Prej.	Sedaj.
6 žilek za kavo iz alpaka-srebra	gl. 1.20, 1.60, 2.00, 2.50	gl. 85, 1.15, 1.40, 1.80
6 žile velikih	" 2.00, 2.40, 3.00, 3.50, 4.00, 4.50, 5.00, 5.50, 6.00	" 1.40, 1.80, 2.30, 3.40, 4.00
1 velika žilca	" 1.50, 2.40, 3.00, 4.00, 5.00	" 1.00, 1.60, 2.50, 3.40, 4.00
1 žilca za mleko	" 1.00, 1.45, 2.30, 3.20, 4.00	" 0.70, 1.00, 1.60, 2.10, 2.60
6 parov in alpak-sreberni držali	gl. 4.50, 5.30, 6.80, 7.50, 9.00	gl. 3.10, 3.70, 4.40, 5.00, 6.20
6 parov desortnih nožev in vilic z anglešk. klinami in alpaka-sreberni držali	gl. 3.50, 4.80, 5.50, 6.95	gl. 2.40, 3.20, 3.80, 4.75

Poleg tega elegantne svečnike za na mizo, par po gl. 1.00, 2.00, 2.50, 3.00, 3.50, 4.00, 4.50, 5.00, 5.50, 6.00, 6.50, 7.00, 7.50, 8.00, 8.50, 9.00, 9.50, 10.00, 10.50, 11.00, 11.50, 12.00, 12.50, 13.00, 13.50, 14.00, 14.50, 15.00, 15.50, 16.00, 16.50, 17.00, 17.50, 18.00, 18.50, 19.00, 19.50, 20.00, 20.50, 21.00, 21.50, 22.00, 22.50, 23.00, 23.50, 24.00, 24.50, 25.00, 25.50, 26.00, 26.50, 27.00, 27.50, 28.00, 28.50, 29.00, 29.50, 30.00, 30.50, 31.00, 31.50, 32.00, 32.50, 33.00, 33.50, 34.00, 34.50, 35.00, 35.50, 36.00, 36.50, 37.00, 37.50, 38.00, 38.50, 39.00, 39.50, 40.00, 40.50, 41.00, 41.50, 42.00, 42.50, 43.00, 43.50, 44.00, 44.50, 45.00, 45.50, 46.00, 46.50, 47.00, 47.50, 48.00, 48.50, 49.00, 49.50, 50.00, 50.50, 51.00, 51.50, 52.00, 52.50, 53.00, 53.50, 54.00, 54.50, 55.00, 55.50, 56.00, 56.50, 57.00, 57.50, 58.00, 58.50, 59.00, 59.50, 60.00, 60.50, 61.00, 61.50, 62.00, 62.50, 63.00, 63.50, 64.00, 64.50, 65.00, 65.50, 66.00, 66.50, 67.00, 67.50, 68.00, 68.50, 69.00, 69.50, 70.00, 70.50, 71.00, 71.50, 72.00, 72.50, 73.00, 73.50, 74.00, 74.50, 75.00, 75.50, 76.00, 76.50, 77.00, 77.50, 78.00, 78.50, 79.00, 79.50, 80.00, 80.50, 81.00, 81.50, 82.00, 82.50, 83.00, 83.50, 84.00, 84.50, 85.00, 85.50, 86.00, 86.50, 87.00, 87.50, 88.00, 88.50, 89.00, 89.50, 90.00, 90.50, 91.00, 91.50, 92.00, 92.50, 93.00, 93.50, 94.00, 94.50, 95.00, 95.50, 96.00, 96.50, 97.00, 97.50, 98.00, 98.50, 99.00, 99.50, 100.00.

Naročila z deželo proti poštnem povzetju natančno izveršuje

Fabrika za metalne izdelke Blau & Kann
Dunaj (Wien) Babenbergrasse N. 1